

Δοσίλογοι και μεσεγγυούχοι με... ονοματεπώνυμο

Πηγή:	ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	Σελ.:	52	Ημερομηνία έκδοσης:	28-01-2024
Αρθρογράφος:		Επιφάνεια:	1115.01 cm ²	Κυκλοφορία:	1200
Θέματα:	ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ				

Μία νέα ιστορική μελέτη έρχεται να ρίξει φως σε μία από τις πιο σκοτεινές σελίδες της ιστορίας της Θεσσαλονίκης, την περίοδο της Κατοχής.

Την ώρα που άρχιζαν οι εκπομπές των Εβραίων της Θεσσαλονίκης στα ναζιστικά στρατόπεδα του θανάτου, κάποιοι συμπολίτες τους έβραζαν στο χέρι τις περιουσίες τους, αφού πρώτα είχαν εξασφαλίσει την εύνοια των Γερμανών. Με το θέμα έχουν καταπιαστεί ελάχιστοι ιστορικοί και ειδικότερα με την τύχη των εβραϊκών περιουσιών στη Θεσσαλονίκη έχουν γίνει ελάχιστες μελέτες. Η πιο πρόσφατη είναι του Δρ. Γιάννη Καρατζόγλου με τίτλο «Μεσεγγυούχοι και δοσίλογοι και το τέλος της εβραϊκής επιχειρηματικότητας στην κατοχική Θεσσαλονίκη».

«Πάντοτε οι Γερμανοί βρίσκαν τους πρόθυμους για να πετύχουν το σκοπό τους. Στη Θεσσαλονίκη οι πρόθυμοι που έπαιζαν τον ρόλο του πρόθυμου ήταν και το Επιμελητήριο και ο δήμος και ο γενικός διοικητής Μακεδονίας και αρκετοί άλλοι» λέει ο συγγραφέας στη «ΜτΚ». Στο βιβλίο του επικεντρώνεται στους «οικονομικούς συνεργάτες» των ναζί και πώς βρέθηκαν να έχουν στην κατοχή τους εβραϊκές περιουσίες- σπίνια, καταστήματα και εμπορεύματα.

«Για τα 2.300 μαγαζιά πάσης φύσεως που ήταν εβραϊκού ενδιαφέροντος, έγινε ο χαμός για το ποιος θα τα πρωτοπάρει. Έτρεχαν οι ενδιαφερόμενοι στα γραφεία της ΥΔΠ και μάλιστα ο Γερμανός διοικητής αναγκάστηκε να κλειδώσει στο γραφείο του για να αποφύγει όλους αυτούς που ερχόταν συνοδεία ενός Γερμανού λοχαγού ή λοχία. Πολλοί είχαν βάλει στο μάτι συγκεκριμένα μαγαζιά» αναφέρει ο κ. Καρατζόγλου. Μέχρι τον Αύγουστο του 1943, που εκτοπίστηκαν και οι τελευταίοι Εβραίοι από τη Θεσσαλονίκη στα στρατόπεδα συγκέντρωσης, είχαν δοθεί τα περισσότερα μαγαζιά. Οι περισσότεροι μεσεγγυούχοι εκποίησαν το εμπόρευμα, συνήθως στη μαύρη αγορά, ενώ πουλούσαν τον «αέρα» σε κάποιον τρίτο. Μέχρι τις αρχές του 1944 τα καταστήματα συνεχίζουν να αλλάζουν χέρια. «Ζοφερές εποχές. Έγινε αυτό που λέμε... γιάγμα, λεηλασία σε σπίτια και μαγαζιά και πάρα πολλές κλοπές εμπορευμάτων. Δεν υπήρχε μαγαζί στο κέντρο που να μην μπορούσαν τη νύχτα μέλη της σπείρας της μαύρης αγοράς και να μην παίρνουν εμπορεύματα» σχολιάζει ο κ. Καρατζόγλου.

Ποιοι ήταν οι μεσεγγυούχοι; Σύμφωνα

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Για την τύχη των εβραϊκών περιουσιών στην κατοχική Θεσσαλονίκη

Μ Της Σοφίας Χριστοφορίδου

Δοσίλογοι και μεσεγγυούχοι με... ονοματεπώνυμο

με την εν λόγω μελέτη, από το σύνολο των 2.600 μεσεγγυούχων που πήραν εβραϊκά κατάστημα μέσω της ΥΔΠ, μόνο το 10% ήταν γηγενείς Θεσσαλονικείς, οι υπόλοιποι ήταν πρόσφυγες από τη βουλγαροκρατούμενη Ανατολική Μακεδονία. «Από τη λίστα των μεσεγγυούχων προκύπτει ότι ελάχιστοι, τρεις ή τέσσερις, ήταν από την παλιά εμπορική και βιομηχανική τάξη της Θεσσαλονίκης» σημειώνει ο συγγραφέας, προσθέτοντας ότι ο πόλεμος για κάποιους ήταν η «χρυσή ευκαιρία» να γίνουν πάμπλουτοι, είτε παίρνοντας τις περιουσίες Εβραίων, είτε κάνοντας εμπόριο στη μαύρη αγορά.

Το μεγάλο δίλημμα

Στον επίλογο του βιβλίου αναφέρεται στο μεγάλο δίλημμα που αντιμετώπισε: «Ήρθε η ώρα, ή μήπως είναι ακόμα νωρίς -σχεδόν 80 χρόνια μετά τα όσα συνέβησαν- να μιλήσουμε με 'ονόματα και διευθύνσεις' για τις σκοτεινές εκείνες εποχές, για τις εκφάνσεις του οικονομικού (και του άλλου, του κοινωνικού) αντισημιτισμού, για τους πάσης φύσεως, καταγωγής-κοινωνικής προέλευσης και αιτίας-συνεργαθέντες με τον κατακτητή, για τους περιώνυμους «μεσεγγυούχους-διαχειριστές» των εβραϊκών περιουσιών και τον τρόπο με τον οποίο περιήλθαν σ' αυτούς, για τις προσπάθειες και τις διοικητικές και νομικές δυσκολίες των προσπαθειών των επιζώντων Εβραίων να

πάρουν πίσω τις περιουσίες τους, για όλα αυτά που μέσα σε 4 χρόνια άλλαξαν ριζικά τη μορφή, την κοινωνική διάρθρωση και το ηχόχρωμα της πόλης; (...) Επιτρέπεται σήμερα να μιλήσουμε με ονόματα, ακόμα και (και ιδίως) για όσους έχουν περάσει επεκείνα; Ποιο μπορεί να είναι το τραύμα στους επιγόνους τους, ιδίως για όσους δεν

γνωρίζουν το παρελθόν των προγόνων τους; Έχει νόημα η αναφορά και 'οποκάλυψη' πως κάποιος, ονόματι ΧΑ πήρε το κουρέιο κάποιου Εβραίου με όνομα ΒΜ στην Ανάληψη, και μαζί μ' αυτό μία καρέκλα, έναν καθρέφτη και 2 ξυριστικά εργαλεία; Κι ακόμα, αν το κουρέιο αυτό συνεχίσει να το λειτουργεί ο γιος του στη δεκαετία του '50, υπέχει κι αυτός ευθύνη και ποια; Ακόμα και σε πιο 'τρανταχτές' περιπτώσεις, υπάρχει ευθύνη των επιγόνων συνεχιστών μίας επιχείρησης που ενδεχομένως επέζηε ως τις μέρες μας, ή η κατάδειξη της αποτελεί αντικείμενο απλής σκανδαλοθηρίας της μορφής 'κίτρινου' δημοσιογραφικού Τύπου; Και το κυριότερο: Πως μπορεί να στιγματιστεί μια πόλη ολόκληρη με δεκάδες χιλιάδες αμέτοχους στις λεηλασίες και τις αρπαγές κατοίκους της, όπως θα ήθελαν μερικοί, καθορίζοντας μάλιστα και αριθμητικά τους ενόχους... Το μεγάλο αυτό ζήτημα με το οποίο αποφόδιασε η σχοληθώ περιέκλειε πολλούς σκοπέλους, όπως είναι φανερό. Παρόλα αυτά, το τόλμησα».

info

Το βιβλίο παρουσιάζεται την προσεχή Τετάρτη 31/01/2024 στο βιβλιοπωλείο ΙΑΝΟΣ στην Αριστοτέλους

Ημέρα Μνήμης για τους Έλληνες Εβραίους θύματα του Ολοκαυτώματος

Στις 27 Ιανουαρίου 1945 τα προελαύνοντα Σοβιετικά στρατεύματα απελευθέρωσαν το μεγαλύτερο στρατόπεδο συγκέντρωσης στο Άουβιτς. Η ημέρα αυτή αναγνωρίστηκε από τη γενική συνέλευση του ΟΗΕ ως Διεθνής Ημέρα Μνήμης Θυμάτων Ολοκαυτώματος και το 2004 το ελληνικό κοινοβούλιο αποφάσισε ομόφωνα ότι θα την αναγνωρίσει ως εθνική ημέρα μνήμης των Ελλήνων Εβραίων Μαρτύρων και Ηρώων του Ολοκαυτώματος.

Με αφορμή αυτή την επέτειο σήμερα το πρωί είναι προγραμματισμένη η επίσημη τελετή που διοργανώνει η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας από κοινού με την Ισραηλιτική Κοινότητα Θεσσαλονίκης, στο μνημείο του Ολοκαυτώματος, στην πλατεία Ελευθερίας. Η τελετή θα αρχίσει με

την επιμνημόσυνη δέηση (Ασκαβά) που θα ψάλει η Χωροδία της Ισραηλιτικής Κοινότητας Θεσσαλονίκης. Χαιρετισμούς θα απευθύνουν ο περιφερειάρχης Κεντρικής Μακεδονίας, Απόστολος Τσιτζίκοβιτς, η αντιπεριφερειάρχης Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης, Βούλα Πατουλίδου, ο δήμαρχος Θεσσαλονίκης, Στέλιος Αγγελούδης, ο πρόεδρος του Κεντρικού Ισραηλιτικού Συμβουλίου Ελλάδος, της Ισραηλιτικής Κοινότητας Θεσσαλονίκης και του Μουσείου Ολοκαυτώματος Ελλάδος, Δαυίδ Σαλιτέλ, οι πρόεδροι των ΗΠΑ Τζορτζ Τσούνις και του Ισραήλ Νόαμ Κατζ, ενώ την κεντρική ομιλία θα απευθύνει ο υφυπουργός Εσωτερικών (Τομέας Μακεδονίας και Θράκης), κ. Στάθης Κωνσταντινίδης. Στην εκδήλωση αναμένεται να δώσει το «παρών» και ο Αρχι-

Επίτιμα μέλη της ΙΚΘ ο Αρχιεπίσκοπος Αμερικής και ο Γιάννης Μπουτάρης

επίσκοπος Αμερικής, Υπέρτιμος και Έξαρχος Ωκεανών, Ατλαντικού και Ειρηνικού, κ. Ελπιδοφόρος, ο οποίος θα είναι ο κεντρικός ομιλητής στην απογευματινή εκδήλωση που θα πραγματοποιηθεί στην Αίθουσα Τελετών του ΑΠΘ.

Στο πρώτο μέρος της εκδήλωσης θα παρουσιαστεί το ερευνητικό πρόγραμμα του Εβραϊκού Μουσείου Θεσσαλονίκης με τίτλο «Τα τραγούδια του Ολοκαυτώματος των Ελλήνων Εβραίων» από την υψίφωνο Μαριά-

ντζελα Χατζησταματίου, το Pellegrinaggio al Levante Ensemble, και μέλη της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης. Θα παρουσιαστούν τραγούδια που γράφτηκαν κατά τη διάρκεια του Ολοκαυτώματος.

Ο κ. Ελπιδοφόρος αλλά και ο πρώην δήμαρχος Θεσσαλονίκης, Γιάννης Μπουτάρης θα ανακηρυχθούν επίτιμα μέλη της Ισραηλιτικής Κοινότητας Θεσσαλονίκης, ενώ θα ακολουθήσει η ομιλία του Αρχιεπισκόπου Αμερικής. Η εκδήλωση θα κλείσει με μία αφιερωματική συναυλία της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης, που περιλαμβάνει δύο ξεχωριστά έργα των εβραϊκής καταγωγής πρωτοπόρων συνθετών Σένιπεργκ και Ρουμπινστάιν και το συγκλονιστικό «Χορικό των Εβραίων Σκλάβων» από την όπερα του Βέρντι «Nabucco» (Ναβουχοδονώσορ).